

15. Франків ЄЄ., Григус ІМ. Мотивація рухової активності школярів. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2012. № 6. С. 15–18.

References

1. Andryeyeva O. (2017), *Sotsial'no-psykholohichni chynnyky, shcho determinuyut' rekreatsivno-ozdorovchu aktyvnist' osib riznogo viku. Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya i sportu.* (3): 35–40.
2. Vaskan I. H., Tsyupak YU. YU. (2010), *Interes do fizychnoho vykhovannya v uchniv seredn'oho shkil'noho viku. Fizychno vykhovannya, sport i kul'tura zdorovya u suchasnomu suspil'stv.* Luts'k: Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrayinky. 4 (12): 29–31.
3. Dutchak M. V. (2015), *Paradyhma ozdorovchoyi rukhovoyi aktyvnosti: teoretychne obgruntuvannya i praktychne zastosuvannya. Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya i sportu.* (2): 44-52.
4. Il'in YE.P. (2004), *Motivatsiya i motivy: ucheb. posob.* Sankt-Peterburg: Piter. 508 s.
5. Krutsevych T. YU, Marchenko O. YU. (2018), *Modeli tsinnisnykh oriyentatsiy u povedinkovykh kharakterystykakh osobystosti shkolyariv riznykh vikovykh hrup. Sportyvnyy visnyk Prydniprovyia.* (2): 57-64.
6. Krutsevych T. YU, Marchenko O. YU. (2018), *Osoblyvosti vplyvu psykholohichnykh kharakterystyk yunakiv i divchat riznykh vikovykh hrup na formuvannya potreby u dosyahnenni uspihu.* Slobozhans'kyi nauko-sportyvnyy visnyk. 4(66): 25-31.
7. Krutsevych T. YU. (2018), *Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya: pidruch. dlya stud. vyshch. navch. zakl. fiz. vykh. i sportu.* NUFVSVU: Olimp. I-ra, T.2. S. 98-90.
8. Krutsevych T. YU., Bezverkhnya H. V. (2010), *Rekreatsiya u fizychniy kul'turi riznykh hrup naselennya.* Kyiv: Olimp. I-ra. 248 s.
9. Leshchenko H. A. (2002), *Formuvannya pozytyvnoyi motyvatsiyi shkolyariv do systematychnykh zanyat' fizychnymy vpravamy.* Avtoref. dys.kand. ped. nauk. Kryvyy Rih., 18 s.
10. Marchenko O. YU. (2019). *Teoretyko-metodolohichni osnovy hendernoho pidkhodu do formuvannya aksiolohichnoyi znachushchosti fizychnoyi kul'tury u shkolyariv [dysertatsiya].* Kyiv. 590 s.
11. Marchenko O. YU. (2018), *Kharakterni vidminnosti u vybori faktoriv zdorovoho sposobu zhyttya yak skladovykh individual'noyi fizychnoyi kul'tury suchasnykh shkolyariv.* Slobozhans'kyi nauko-sportyvnyy visnyk. 6(68):10-5.
12. Moskalenko N.V. (2014), *Innovatsiyni tekhnolohiyi u fizychnomu vykhovanni shkolyariv: navch. posibnyk dlya stud. vyshch. navch. zakladiv.* Dnipropetrovs'k: Innovatsiya. 332 s.
13. Moskalenko N. V., Hontarova N. B. (2008), *Systema zakhodiv po formuvannyu znan' z osnov zdorovoho sposobu zhyttya u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh.* Pedagogika, psykholohiya ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu: zb. nauk. prats'. Kharkiv.: № 1. S. 112–116.
14. Panhelova N. YE, Krutsevych T. YU, Danylo V.M. (2018), *Teoretyko-metodychni osnovy ozdorovchoyi fizychnoyi kul'tury: navch. posib.* Pereyaslav-Khmelnitskyi. 454 s.
15. Ukaz Prezidenta Ukrayiny №894/2019 «Pro nevidkladni zakhody shchodo pokrashchennya zdorov'ya ditey». URL : <https://www.president.gov.ua/documents/8942019-30949>
16. Frankiv YE. YE., Hryhus I. M. (2012) *Motyvatsiya rukhovoyi aktyvnosti shkolyariv. Teoriya ta metodyka fizychnoho vykhovannya..* № 6. S. 15–18.

УДК 796.011.3:343.85-057.874

Мовчан В.П.

старший викладач кафедри спортивних дисциплін і туризму,
ДВНЗ «Переяслав – Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав

ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У цій статті розглядаються можливості фізичного виховання, а саме самостійних занять фізичними вправами і позакласної роботи, як ефективних засобів профілактики правопорушень старшокласників, аналізуються переваги цих засобів роботи з учнями, в рамках яких вирішуються актуальні проблеми соціального виховання. У дослідженні розглядається вплив позакласної роботи з фізичного виховання, а саме заняття в спортивних секціях, на мотивацію учнів до фізкультурно-спортивної діяльності, з метою формування ціннісних орієнтацій на здоровий спосіб життя і поліпшення загального фізичного розвитку дітей і зміцнення їх здоров'я. Проведення самостійних занять фізичними вправами обумовлена необхідністю компенсації недостатнього фізичного навантаження, низького рівня рухової активності й потреби у фізичному вдосконаленні. Самостійні заняття фізичними вправами розглядаються і як ефективна форма виховання в учнів старших класів прагнення до здорового способу життя, а також організації дозвілля.

Ключові слова: фізичне виховання, позакласна робота, самостійні заняття, профілактика правопорушень, педагогічні засоби, метод кругового тренування, старшокласники.

Мовчан В.П. Профилактика правонарушений старшекласников средствами физического воспитания. В статье рассматриваются возможности физического воспитания, а именно внеклассной работы по физическому воспитанию и самостоятельных занятий физическими упражнениями, как эффективными средствами в

профілактике правопорушень неперсвершеннолетних, анализируются преимущества этих средств работы с учащимися, в рамках которых решаются актуальные проблемы социального воспитания. В исследовании рассматривается влияние внеклассной работы по физическому воспитанию, а именно занятия в спортивных секциях, на мотивацию учащихся к физкультурно-спортивной деятельности, с целью формирования ценностных ориентаций на здоровый образ жизни и улучшение общего физического развития детей и укрепления их здоровья. Проведение самостоятельных занятий физическими упражнениями обусловлена необходимостью компенсации недостаточной физической нагрузки, низкого уровня двигательной активности и потребности, в физическом совершенствовании. Самостоятельные занятия физическими упражнениями рассматриваются как эффективная форма воспитания в учеников старших классов стремления к здоровому способу жизни, а также организации досуга.

Ключевые слова: физическое воспитание, внеклассная работа, самостоятельные занятия, профилактика правонарушений, педагогические средства, метод круговой тренировки, старшеклассники.

Movchan V. Prevention of delinquency of high school students by means of physical education. This article considers the possibilities of physical education, namely independent physical exercises and extracurricular activities in physical education as effective means of crime prevention for high school students, analyzes the benefits of these tools for working with students, which address pressing issues of social education. The study examines the impact of extracurricular activities on physical education, namely classes in sports sections, on motivating students to physical culture and sports activities, in order to form value orientations for a healthy lifestyle and improve the overall physical development of children and strengthen their health. Conducting independent physical exercises is due to the need to compensate for insufficient physical activity, low levels of physical activity and the need for physical improvement. Independent exercise is considered as an effective form of education in high school students desire for a healthy lifestyle, as well as leisure.

One of the leading places in the education of a harmoniously developed personality is physical culture and physical education. The modern system of physical education of high school students needs a reorientation from the simple satisfaction of the body in motor activity to the improvement of personality through the harmonious development of physical, mental and spiritual qualities.

Key words: physical education, extracurricular work, independent classes, crime prevention, pedagogical means, method of circular training, senior pupils.

Постановка проблеми. Попередження і профілактика правопорушень учнів залишається одним із пріоритетних напрямів діяльності шкільних і позашкільних закладів. Серед різноманітних засобів, що сприяють формуванню всебічно розвиненої особистості, проведення активного дозвілля учнів особливе місце належить засобам фізичної культури. Однією з форм роботи щодо попередження профілактики правопорушень учнів старших класів засобами фізичної культури є позакласна робота з фізичного виховання та самостійні заняття фізичними вправами. Проблеми вдосконалення системи фізичного виховання учнівської молоді набувають особливої актуальності в нових соціально-економічних умовах. На їх розв'язанні наголошують державні національні програми «Освіта» («Україна XXI століття»), «Фізичне виховання здоров'я нації», закони України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Концепція виховання особистості в умовах розвитку української державності», Указ президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян», «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті».

Аналіз останніх досліджень, публікацій. Цільовою комплексною програмою «Фізичне виховання здоров'я нації» передбачено проведення в закладах освіти трьох уроків фізичної культури на тиждень, бо, як свідчить практика, два обов'язкових уроки не задовольняють потреб організму в руховій активності [6.с.126;].

Однак за даними досліджень О.Качерова, І.Козетова, Ю.Тулиці збільшення обсягу рухової активності учнів навіть за рахунок третього уроку фізичної культури не забезпечують номінальну біологічну потребу організму в рухах [3.с.180;].

Економічні, соціальні протиріччя, які торкнулися всіх сфер життєдіяльності нашого суспільства, в першу чергу позначилися на його найменш захищеної категорії - дітях та молоді. На фоні різкого зниження життєвого рівня стрімко поширюються кримінальні звичаї та традиції, які активно впроваджуються у молодіжне та підліткове середовище. Більшість підлітків та молоді свій вільний час проводить переважно на вулицях, в компаніях таких, як і вони самі - іноді безпритульних, бездоглядних, не зайнятих корисною діяльністю та організованим змістовним дозвіллям [1.с.125;].

Одне з провідних місць у вихованні гармонійно розвинутої особистості займає фізична культура і фізичне виховання. Сучасна система фізичного виховання старшокласників потребує переорієнтації з простого задоволення організму в руховій активності на вдосконалення особистості шляхом гармонійного розвитку фізичних, психічних та духовних якостей[2.с.115;].

Вірно організована позакласна робота з фізичного виховання і спортивно масова робота, регулярні заняття фізичними вправами сприяють розвитку морально - вольових якостей, формуванню розвинутої особистості характеру та поглядів учня [4.с.34;].

Аналіз літературних джерел і дисертаційних робіт по темі дослідження свідчать, що проблема профілактики правопорушень учнів старших класів засобами фізичної культури не являлась предметом спеціального розгляду, що й обумовило вибір теми цього дослідження,

Мета дослідження - розкрити значення та можливості фізичного виховання, а саме самостійних занять фізичними вправами і позакласної роботи, як ефективних засобів профілактики правопорушень старшокласників.

Завдання дослідження. Вивчити і узагальнити досвід та дослідницькі роботи що розглядали попередження та профілактику правопорушень старшокласників засобами фізичного виховання.

Методи дослідження: аналіз, узагальнення та систематизація науково-методичної літератури, праць вчених, нормативно-правових документів; порівняння, узагальнення інформації, з метою окреслення сутності, змісту й особливостей впливу фізичного виховання на профілактику правопорушень старшокласників.

Виклад основного матеріалу. Одним із ефективних засобів попередження правопорушень і ведучим фактором розвитку особистості неповнолітніх є позакласна фізкультурно-спортивна діяльність. Вона проводилась у формі занять секцій загальної фізичної підготовки з виділенням часу на методичну підготовку. Позакласна фізкультурно-спортивна діяльність була спрямована на розвиток в учнів основних фізичних якостей та формування в них мотиваційно-ціннісних орієнтацій і морального розвитку особистості.

Позакласна фізкультурно-спортивна робота повинна була вирішити ряд завдань, а саме: збільшити мотивацію учнів до фізкультурно-спортивної діяльності; зміцнити здоров'я, загартувати організм, підвищити працездатність учнів; формувати ціннісні орієнтації на здоровий спосіб життя та культуру здоров'я; покращити загальну фізичну підготовку; формувати уміння і навички проводити самостійні фізкультурні заняття; виховання морально-вольових рис характеру особистості.

Розкриваючи сутність позакласної роботи з фізичного виховання по попередженню правопорушень, ми виходили з мети, завдань та основних педагогічних принципів, на яких вона має будуватися: принципи добровільності, ініціативи та самодіяльності, урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, послідовності та взаємодії усіх видів виховної роботи.

Одним із принципів організації позакласної роботи є добровільність, що полягає у свободі вибору учнями форм цієї роботи, режимів інтенсивності занять і плануванні їх результативності, можливості безперешкодної зміни виду фізичної активності відповідно до бажань вихованців.

Наступним принципом є принцип ініціативи та самодіяльності, що зумовлює врахування бажань учнів, їх ініціативи, пропозицій та дій у процесі позакласної роботи. Центром виховного процесу має стати учень з його світом складних думок, почуттів. Це потребує розвитку учнівського самоврядування та тактовному педагогічному керівництві. Створення і правильне функціонування такого органу розв'язує дві важливі проблеми. По-перше, активна участь учнів в організації позакласної роботи значно допомагає вчителям проводити заплановані заходи, а по-друге – вирішити одне із важливих завдань виховання – розвиток самодіяльності учнів і навичок управління колективом на основі самоврядування.

Принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців визначається необхідністю індивідуального підходу до особистості та здійснення через індивідуальні особливості: темперамент, своєрідність характеру, здібності, інтереси, нахили, а це дозволяє вибирати найбільш ефективні шляхи взаємодії особистості з навколишнім світом.

Позакласна робота планується на основі принципу послідовності, який передбачає врахування попереднього досвіду вихованців, ускладнення завдань виховання і неперервність виховного процесу. Згідно з цим принципом, у роботі має дотримуватися певна послідовність, доступність занять для учнів щодо формування відповідних умінь і навичок практичної діяльності.

Принцип взаємодії різних видів і форм позакласної роботи пов'язаний з умовою комплексного підходу до виховання, що зумовлює органічний взаємозв'язок усіх форм виховання як у режимі навчального дня, так і в позаурочний час.

За своїм змістом та організацією позакласна робота з фізичного виховання повинна відповідати таким вимогам: бути цілеспрямованою, масовою, вільною у виборі учнями форм занять, сприяти поглибленому вивченню предмета „фізична культура”, заняття мають бути привабливими для учнів і стимулювати їх активність.

Заняття в спортивних секціях були спрямовані на фізичний розвиток і моральне становлення учнів старших класів. Педагогічний процес був спеціально скоректований на цільову настанову використання фізичної культури в попередження правопорушень і збільшення фізкультурно-спортивної активності учнів. В основі занять спортивних секціях лежала необхідність організації практичної роботи, що викликає необхідність прояву моральних дій і вчинків. В результаті, учні старших класів вирішували завдання вибору і способу дій, спрямованих на підпорядкування особистих інтересів суспільним. У процесі занять в спортивних секціях відбувався перехід намірів учнів у реальну їх поведінку.

Однією з головних характеристик фізкультурно-спортивної діяльності учнів виступала їх активність, яка й обумовлювалась різною інтенсивністю і діапазоном. Виходячи з положення, що чим активніша дитина тим яскравіше виражене його відношення, що виявляється у його практичних діях, було виявлено умовно три рівні фізкультурно-спортивної діяльності: свідомо - активний, середньо-виконавчий і пасивно-спостережливий. Таке їхнє позначення було закономірним, оскільки давало можливість більш точно визначити форми і методи профілактичної роботи з попередження правопорушень.

Вся система попередження правопорушень ґрунтувалась на можливості заміщення незмістовного проведення вільного часу включенням їх в інтенсивну фізкультурно-спортивну діяльність, за допомогою якої формувалися бажані морально-вольові якості. В основу змісту попередження правопорушень були покладені не самі засоби фізичної культури і спорту, як такі, а вироблення в учнів у процесі занять фізичними вправами ціннісних орієнтацій на здоровий спосіб

життя.

Схема процесу формування негативного відношення до правопорушень і бездіяльного способу життя здійснювались в наступній послідовності: мотив – потреба – дія. Мотиви народжували особистісні потреби. Бажання задовольнити їх змушувало діяти. У діяльності виникали інші потреби, структурно більш складні, також потребуючі задоволення. Таким шляхом здійснювався розвиток особистості учнів, початком якого служило їхнє внутрішнє спонукання, тобто діючий мотив.

Активна фізкультурно-спортивна діяльність надавала великі можливості учням практично реалізувати ідейно-моральні мотиви, тобто в діяльності домагатися поставлених цілей, досягнення своїх ідеалів, що вони вибирали як мотиви. У цьому наближенні до ідеалу фізично розвинутої людини неповнолітні виховували себе фізично, а постійна внутрішня мотивація ідеалом сприяла формуванню в них загальнолюдських моральних цінностей.

Важливою стороною формування негативного відношення до здійснення різних правопорушень було вироблення потреби в активних заняттях фізичною культурою і спортом. Виходячи з того, що потреба в рухах є уродженою, то джерелом їхнього формування спочатку виступали первинні біологічні потреби. Вони ставали базою для формування вторинних соціальних потреб. Реалізовувались вони безпосередньо в конкретній практичній діяльності. Через неї потреба постійного фізичного удосконалювання ставала основою для формування активно негативного відношення до здійснення правопорушень. Ця потреба сприяла пошуку старшими підлітками відповідним їхнім бажанням видів фізкультурно-спортивної діяльності. Виходячи з цього, заняття фізичною культурою і спортом являли собою високу соціальну цінність, тому що охоплювали внутрішній світ учнів. Сама фізкультурно-спортивна діяльність, у ході якої формувалися стійкі моральні звички, неприйняття різних деструктивних явищ, була ведучим чинником морально-етичного виховання школярів.

Одним з важливих педагогічних факторів підвищення ефективності роботи шкіл по попередженню правопорушень учнів старших класів у процесі занять у спортивних секціях було створення умов, що сприяють розвитку інтересу до визначених видів спорту. Виходячи з того, що секційні заняття є добровільними, школярі заздалегідь вибирали той вид спорту, що їм по душі, тим самим вони приходили в спортивну секцію з визначеним рівнем інтересу. Надалі їхній інтерес зміцнився і розвивався, тому що учні глибоко вивчали історію вибраного виду спорту, знайомилися зі спортсменами, з їх досягненнями на різних змаганнях, що принесло честь і славу школі, району, місту, області, країні.

Заняття в спортивних секціях, що поєднують учнів у колектив, сприяли рішенню задач суспільної значимості, мали велике виховно-профілактичне значення. Усвідомлення корисності своєї діяльності, відповідальність перед своїми товаришами при добровільному виконанні обов'язків і рівності прав, сприяли формуванню в них ідейно-моральних рис особистості. Беручи участь у різноманітній роботі, заснованій на широкій самостійності й ініціативі, учні старших класів опонували мистецтвом спілкування в колективі, методу самоаналізу і самоконтролю, набували організаторських навиків. Крім того, у процесі виховно-профілактичної роботи зважувалися й основні задачі спортивних секцій: учні прилучалися до систематичних занять спортом, що сприяло їхньому спортивному удосконаленню в обраному виді спорту і відволікало від шкідливого впливу мікросоціальних об'єднань; школярі здобували уміння і навички інструкторської роботи, суддівства змагань і здорового способу життя; діти навчалися умінням знайти правильне рішення в різних не стандартних ситуаціях; раціонально використовували свій вільний час для активного відпочинку і зміцнення здоров'я; учням надавалась можливість виявити свої здібності в конкретній фізкультурно-спортивній діяльності, що дозволяла зміцнити навички моральної поведінки. Якщо врахувати, що однією з основних причин здійснення правопорушень служить бездіяльність, безцільне проведення вільного часу, відсутність інтересів і позитивних емоцій, що незмінно ведуть до інфантильності, песимізму, прояв почуття тривоги, страху і залежності, то секційна робота ставала важливим засобом удосконалення їхньої особистості, вироблення моральної стійкості, що сприяли подоланні труднощів і становленні характеру.

Для занять у секціях комплектувалися групи дітей із старшокласників, які мали низький рівень рухової активності, на уроках фізичного виховання не були активними і здійснювали різні правопорушення, погано засвоювали новий матеріал через відсутність живого інтересу до предмета фізичне виховання, мали відставання у виконанні навчальних нормативів. Більшість учнів займалися в секції тому, що хотіли розвивати свої фізичні якості, а насамперед силу та виносливість, покращити свою статуру. Проведене тестування показало, що найпоганіші результати показують учні старших класів в бігу на середні і довгі дистанції, а відвідуючи секцію хотіли б покращити свої результати. Багато дітей хотіли б покращити техніку володіння м'яча з ігрових видів: футболу, волейболу чи баскетболу, якомога більше знати про ці поширені види ігор. Основними видами занять були обрані атлетична гімнастика і спортивні ігри. Тренувальні заняття проводились вчителем фізичної культури на стадіоні школи та спортивному залі, що дозволяло здійснювати контроль за роботою учнів і при необхідності надати їм допомогу.

Тренувальні заняття проводилися за методикою колового тренування, так як цей метод вважається одним з найбільш ефективних в організації школярів і спрямований на комплексний розвиток рухових якостей учнів. Застосовуючи метод колового тренування вчитель здійснював контроль за роботою учнів і при необхідності надавав їм кваліфіковану допомогу. Вправи для комплексів колового тренування добиралися з дотриманням принципу послідовності впливу на всі основні групи м'язів та систем організму. Це давало змогу вибірково й водночас ефективно впливати на розвиток фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості, спритності та гнучкості.

Заняття секції загальної фізичної підготовки складалася з підготовчої, основної і заключної частин. У підготовчій частині ставилися завдання тренування і виконувалися загально розвиваючі вправи. Кожен комплекс загально розвиваючих вправ складався 8-10 вправ: по 1-2 вправи для розвитку м'язів рук, спини, черевного преса, ніг і 2 вправи,

що інтенсивно активізують функції організму (біг у різних варіантах, стрибки на місці, стрибки із просуванням уперед з енергійними махами рук). Виконання цих комплексів у різному темпі впливало на розвиток певних фізичних якостей.

В основній частині вирішувалися завдання атлетичної підготовки та проводилися спортивні ігри. В заключній частині виконувалися вправи на розслаблення м'язів та заспокоєння дихання. Підводились підсумки тренування та давалися завдання учням для самостійного виконання в домашніх умовах.

Однією з форм роботи щодо попередження правопорушень учнів старших класів засобами фізичної культури є самостійні заняття. Необхідність проведення самостійних занять зумовлена тим, що всіх учнів експериментальних класів учитель не міг охопити щоденними фізкультурно-оздоровчими заняттями в школі. Займаючись самостійно фізичними вправами, учні компенсували недостатність фізичного навантаження за рахунок включення в свій руховий режим фізичних вправ, вивчених на уроках фізичної культури та в процесі позакласної роботи. Також самостійні заняття фізичними вправами сприяли зайнятості старшокласників у вільний час, відлучали їх від вулиці й сприяли змістовному проведенню дозвілля. Самостійні заняття розглядалися як ефективна форма виховання в них прагнення до здорового способу життя та фізичного самовдосконалення. Під впливом учителя фізичної культури, досягнутих успіхів на уроках фізичної культури та позакласних заняттях у старшокласників формувалася інтерес і звичка самостійно займатися фізичними вправами, правильно складати режим дня, самостійно вести здоровий спосіб життя, розвивати фізичні якості, формувати красиву поставу, цілеспрямовано й змістовно проводити вільний час.

Головною метою самостійних занять було викликати зацікавленість старшокласників до фізичної культури, корисним проведенням вільного часу спрямованого на формування ціннісної системи та зміцнення здоров'я. Основними завданнями самостійних занять були: оволодіти теоретичним матеріалом з методики проведення самостійних занять фізичними вправами; навчитися самостійно виконувати різні фізичні вправи й розвивати фізичні якості; виконувати домашні завдання з фізичної культури, отримані на уроках та секційних заняттях; розвивати такі риси характеру як цілеспрямованість, працелюбність, мужність, вимогливість; дотримуватися режиму дня; виконувати руховий режим; відмова від шкідливих звичок; впроваджувати у своїй сім'ї здоровий спосіб життя.

Самостійні заняття фізичними вправами мали велике значення в профілактиці правопорушень тому, проводилися учнями свідомо і самостійно. Вони приносили користь лише при комплексному поєднанні методичних знань, умінь і навичок, які формувалися на уроках фізичної культури та в процесі позакласних фізкультурно-масових заходів. Знання були необхідні насамперед для методичної підготовки учнів до самостійних занять, визначення їх досягнень за певний період та функціонального стану організму. Великого значення також надавалось формуванню умінь і навичок здорового способу життя та впровадження його в сім'ї старшокласників для профілактики правопорушень. Це стосувалось в першу чергу тих сімей, де батьки ще не навчилися своїм позитивним прикладом стимулювати своїх дітей до ведення здорового способу життя. Впровадження здорового способу життя у сім'ї учнів потрібно для того, щоб батьки регулярно контролювали самостійні заняття фізичними вправами своїх дітей.

Висновки. В цьому дослідженні ми розкрили значення та можливості фізичного виховання в попередженні правопорушень учнів старших класів. Позакласна фізкультурно-спортивна робота та самостійні заняття фізичними вправами вирішила ряд завдань, а саме: збільшила мотивацію учнів до фізкультурно-спортивної діяльності; зміцнила здоров'я, загартувала організм, підвищила працездатність учнів; в учнів сформувалися ціннісні орієнтації на здоровий спосіб життя та культуру здоров'я; покращила загальну фізичну підготовку; в дітей сформувалися уміння і навички проводити самостійні фізкультурні заняття; розвинулись морально-вольові риси характеру учнів. Займаючись самостійно фізичною культурою старшокласники перестали безцільно бродити вулицями, створювати різні угруповання, бо їхній вільний час був заповнений змістовною корисною діяльністю, яка приносила б їм задоволення й укріплювала здоров'я.

Література

1. Ареф'єв В.Г. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) Навч. Посібник. /В.Г. Ареф'єв //.- Кам'янець-Подільський.: Абетка-Нова, 2001. – С. 125-126.
2. Бушуєва В.О. Формирование здорового образа жизни у старшеклассников / В.О. Бушуєва // . - Дис...канд.пед.наук. – Пятигорск., 2002. – С. 115-116.
3. Горшкова Н.Б. Мотивація школярів до занять фізичною культурою і спортом /Н.Б.Горшкова // . Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2005. -№6-7 – С.130-133.
4. Круцевич Т.Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді: навч.посіб./ Т.Ю.Круцевич, М.І.Воробйов, Г.В.Безверхня. – К.: Олімп. л-ра, 2011 – 224с.
5. Качеров О.Б., Козетов І.І., Тупиця Ю. Фізична культура і здоров'я сім'ї / О.Б. Качеров, І.І. Козетов, Ю.Тупиця // Фізичне виховання в школі. - 1999. - № 2. - 180с.
6. Лещенко Г.А. Формування позитивної мотивації школярів до систематичних занять фізичними вправами / Г.А.Лещенко// - Дис...канд.пед. наук.– Кр.Ріг, 2002 – С.34-35.
7. Лозова В.І. Пізнавальна діяльність та її вплив на формування особистості школяра (гуртки, громадська діяльність) / В.І. Лозова // Управління школою. - 2003. - №10. – 140с
8. Мангура М. Здоровий спосіб життя - одна із форм підвищення пізнавальної та рухової активності учнів / М.Мангура // Фізичне виховання в школі. - 2001. - № 2. – 126 с.
9. Москаленко Н.В. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів: навч.посіб. /Н.В.Москаленко, О.В.Шиян//. –Дніпропетровськ: Інновація, 2011. – 238 с.

10. Марченко О.Ю. Гендерні відмінності ставлення школярів до фізкультурно – спортивної діяльності / О.Ю.Марченко // Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл.фіз.виховання і спорту: зб.наук.праць за ред. С.С.Єрмакова – 2013. - №10. – С.41-45.
11. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: навч.посіб./ А.С.Нісімчук, О.С.Падалка, О.Т.Шпак // -К.: Просвіта, 2000. – 368с.
12. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту.- К, 2004 – 16с.
13. Трачук С.В.Спеціально організована рухова активність дітей в процесі фізичного виховання / С.В.Трачук // Спортивний вісник Придніпров'я. - №2-3.- 2009. – С.74-78.

References

1. Arefiev V.H. (2001), "Fizychna kultura v shkoli (molodomu spetsialistu)" navch. posibnyk.– Kamianets-Podilskyi.: Abetka-Nova. – S. 125-126.
2. Bushueva V.O. (2002), "Formyrovanye zdorovoho obraza zhyzny u starsheklassnykov". - Dys...kand.ped.nauk. – Piatyhorsk. – S. 115-116.
3. Horshkova N.B.(2005), "Motyvatsiia shkoliariv do zaniat fizychnoiu kulturoiu i sportom". Aktualni problemy fizychnoi kultury i sportu. - №6-7 S.130-133.
4. Krutsevych T.lu.(2011), " Kontrol u fizychnomu vykhovanni ditei, pidlitkiv i molodi ", navch.posib. – K.: Olimp. I-ra. – 224s.
5. Kacherov O.B., Kozetov I.I., Tupytsia Yu. (1999), "Fizychna kultura i zdorovia simi" . Fizyчне vykhovannia v shkoli. - № 2. - 180s.
6. Leshchenko H.A. (2002), "Formuvannia pozytyvnoi motyvatsii shkoliariv do systematychnykh zaniat fizychnymy vpravamy". - Dys...kand.ped. nauk.– Kr.Rih. – S.34-35.
7. Lozova V.I. (2003), "Piznavalna diialnist ta yii vplyv na formuvannia osobystosti shkoliara (hurtky, hromadska diialnist) ". Upravlinnia shkoloiu. - №10. – 140s
8. Manhura M. (2001), "Zdorovy sposib zhyttia - odna iz form pidvyshchennia piznavalnoi ta rukhovoї aktyvnosti uchniv". Fizyчне vykhovannia v shkoli. - № 2. – 126 s.
9. Moskalenko N.V.(2011), "Innovatsiini tekhnologii u fizychnomu vykhovanni shkoliariv": navch.posib. – Dnipropetrovsk: Innovatsiia, 2011. – 238 s.
10. Marchenko O.lu.(2013), "Hendemi vidminnosti stavlennia shkoliariv do fizkulturno – sportyvnoi diialnosti" . Pedagogika, psykhologii ta medyko-biol. probl.fiz.vykhovannia i sportu: zb.nauk.prats za red. S.S.Iermakova - №10. – S.41-45.
11. Nisimchuk A.S.(2000), "Suchasni pedahohichni tekhnologii", navch.posib. – K.: Prosvita. – 368s.
12. "Natsionalna doktryna rozvytku fizychnoi kultury i sportu".(2004),- K, – 16s.
13. Trachuk S.V.(2009), "Spetsialno orhanizovana rukhova aktyvnist ditei v protsesi fizychnoho vykhovannia "Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. - №2-3.– S.74-78.

УДК 81'42

Пангелова М.Б.
кандидат філологічних наук, доцент,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕНІ СЛОВА В СПОРТИВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

У даній статті пропонується до розгляду тема запозичення англійських слів до спортивної термінології в Україні. При вивченні феномена запозичення мовних одиниць дослідників цікавлять, як правило, причини й умови означеного процесу, способи проникнення та типи запозичень, характер і ступінь їх змін. Велика увага приділяється статусу запозичень: по-перше, на сучасному етапі – це одне з важливих джерел поповнення лексичного складу мови; по-друге, іноземна лексика – це один із аспектів дослідження соціолінгвістики, психолінгвістики, теорії перекладу, культури мовлення. Час запозичення, мова-джерело й сфера вживання є цілком очевидними підставами для класифікації лексичних запозичень. Визначення мови-джерела лексичного запозичення дозволяє дослідникам робити висновки про наявність тісних культурних зв'язків із країною, з мови якої були взяті нові слова.

Велика кількість англійських спортивних термінів у різних мовах є результатом колишньої англо-саксонської переваги в заняттях спортом.

Ключові слова: іноземна мова, спорт, футбол, запозичення, англійська мова.

Пангелова М. Б. Английские заимствованные слова в спортивной терминологии в Украине. В данной статье предлагается к рассмотрению тема заимствования английских слов спортивной терминологии в Украине. При изучении феномена заимствования языковых единиц исследователей интересуют, как правило, причины и условия указанного процесса, способы проникновения и типы заимствований, характер и степень их изменений. Большое внимание уделяется статусу заимствований: во-первых, на современном этапе – это один из важных источников пополнения лексического состава языка; во-вторых, иноязычная лексика – это один из аспектов исследования социолингвистики, психолингвистики, теории перевода, культуры речи. Время заимствования, речь-